

Вагыз китабы

1-нжи бап

Бар зат бидерекдир

¹ Бу Иерусалимде патышалык эден Давудың оглы Вагызчының сөзлеридир. ² Вагызчы: «Бидерек! Бидерек! Бары бидерек!» диййәр.

³ Ынсан Гүнүң астында чекйән зэхметинден нәме пейда тапяр? ⁴ Бир несил гидип, бир несил гелйәр; эмма бу дүйә эбедилик галяр. ⁵ Гүн догяр, яшяр; өз догжак ерине тарап ховлугяр. ⁶ Ел гүнорта тарап өвүсйәр, сонра демиргазыга өврүлйәр. Ол төвереге айланып-айланып, ене өз айлавына доланяр. ⁷ Әхли дерялар деңзе акяр, эмма деңиз долмаяр. Дерялар тәзеден акмак үчин өз акян ерине доланярлар. ⁸ Бар зат иризйәр. Муны сөз билен беян эдип болмаз. Гөз гөрмекден доймаяр, гулак-да эшитмекден. ⁹ Нәме болан болса, ене шол болар, нәме эдилен болса, ене шол эдилер. Гүнүң астында тәзе зат ёк. ¹⁰ «Серет, ине, шу тәзе» дийип болжак зат бармы? Ол овалдан барды, бизден өңем болупдыр. ¹¹ Өңки болуп гечени хич ким ятламаз; индики гелжеклер-де, хәзирки хем соңкы болжак затлары ятламаз.

Пайхаса эе болмак салгыма чапмак ялыдыр

¹² Мен, Вагызчы, Иерусалимде Ысрайылың патышасыдым. ¹³ Гөгүң астында эдилйән әхли затлар барада пайхас билен гөзлег хем барлаг гечирмеги йүрегиме дүвдүм. Ишли болсунлар дийип, бу Худайың ынсанлара берен агыр юмшыдыр. ¹⁴ Гүнүң астында эдилйән әхли ишлери гөрдүм; ине, бары бидерек, салгыма чапмак.

¹⁵ «Әгрини гөнелдип болмаз; ёк зады-да санап болмаз».

¹⁶ Өз-өзүме шейле дийдим: «Ине, мен бейик болуп, пайхасда өзүмден өң Иерусалимде хөкмүрованлык эденлерин хеммесинден оздум. Йүрегим пайхас билен билиме байды».

¹⁷ Акылдарлыга, телбеликдир акмаклыга дүшүнмәге йүрегими бердим. Мунуң-да салгыма чапмакдыгыны билдим.

¹⁸ «Пайхас нәче көп болса, гусса-да шонча көпдүр. Билимини артдырянлар, дердини-де артдыряндырлар».

2-нжи бап

Леззет биредекдир

¹ Өз-өзүме шейле дийдим: «Гел, сени леззет билен сынайын, леззет ал». Эмма бу-да бидерек болды. ² Гүлки барада: «Акмаклык», леззет барада: «Нәме пейда гетирйәр?» дийдим. ³ Бедениме шерап билен леззет бермеги, акмаклыга урмагы йүрегиме дүвдүм, йүрегим маңа энтегем пайхас билен ёл гөркезйәрди. Мен муны өз гысга өмүрлериниң довамында гөгүң астында эдерлери ялы, ынсанлар үчин нәмәниң ягшыдыгыны билмек үчин этдим.

⁴ Бейик ишлер этдим; жайлар гурдум, үзүм агачларыны экдим. ⁵ Өзүме бакжалар ве сейил багларыны эдиндим; оларда хер хили мивели агачлары экдим. ⁶ Өсүп отуран баглары сувармак үчин, ховузлар эдиндим. ⁷ Гуллардыр гырнаклар сатын алдым; өз өйүмде доглан гулларым барды, сүри-сүри мал-гарам барды. Олар менден өң Иерусалимде боланларыңкыдан көпди. ⁸ Өзүм үчин алтын, күмүш ве патышаларың, веляятларың хазыналарыны топладым. Эркекдир аял айдымчылары хакына тутдум. Ислендик эркегин гөвнүне ярамлы гөзел гырнак аяллар эдиндим. ⁹ Шейдип, мен бейгелип, өзүмден өң Иерусалимде боланларың әхлисинден оздум. Пайхасым шонда-да мениң биленди. ¹⁰ Гөзлеримиң ислән задыны гайгырмадым; йүрегими хич бир леззетден махрум этмедим; калбым эден хер ишимден леззет алды. Бу чекен әхли зэхметимиң муздуды. ¹¹ Онсоң әллеримиң эден әхли ишлерине, чекен әхли зэхметиме серетдим. Ине, буларың бары бидерекди, салгыма чапмакды. Гүнүң астында хич бир пейдалы зат ёкды.

Акыллы-да, акылсыз-да унудылар

¹² Соңра мен үнсүми акылдарлыга, телбелиге ве акмаклыга тарап гөнүкдирдим. Патышаның ерине гелжек адам эййэм эдилен ишлерден башга нәме эдип билер? ¹³ Ягтылыгың гаранкылыкдан бәхбитли болшы кимин, акылдарлыгың хем акмаклыкдан бәхбитлидигини билдим. ¹⁴ «Акыллының гөзлери башындадыр; акылсыз болса гаранкылыкда гезйәндир. Эмма хеммесиниң тақдырының бир экенлигини билдим». ¹⁵ Онсоң мен өз-өзүме: «Акылсызың башына гелен мениң-де башыма гелер. Онда акыллы болмагымың пейдасы нәме?» Өз-өзүме: «Бу-да бидерек» дийдим. ¹⁶ Чүнки акыллы-да акылсыз кимин унудылар, гелжекде хеммелер унудылар. Нәме үчин акыллы акылсыз кимин өлйәр? ¹⁷ Шонун үчин дурмушы йигрендим, чүнки Гүнүн астында эдилйән ишлер маңа хасрат гетирди. Бары бидерек, салгыма чапмак.

¹⁸ Мен Гүнүн астында чекен әхли зәхметими йигрендим, чүнки мен бар газанжымы өзүмден соң гелжеге гоюп гитмели. ¹⁹ Онуң акыллы я-да акылсыз болжақдыгыны ким билйәр? Муңа гарамаздан, олар Гүнүн астында пайхас билен чекен бүтин зәхметиме эелик әдерлер. Бу-да бидерек. ²⁰ Шейдип, мен Гүнүн астында чекен бүтин зәхметимден умыдымы үздүм. ²¹ Чүнки адам пайхас, билим ве усатлык билен зәхмет чекйәр, йөне ол барыны хич бир зәхмет чекмедик башга адама галдырмалы боляр. Бу-да бидерек, улы адалатсызлык! ²² Ынсанлар Гүнүн астында чекен әхли зәхметинден, өзүне зор салмақдан нәме пейда тапяр? ²³ Оларың бүтин өмри дертден, зәхмети гуссадан долы; йүреги гижесине-де рахатланмаяр. Бу-да бидерек!

²⁴ Адама ийип-ичмекден ве чекен зәхметинден леззет алмақдан башга говы зат ёк. Эмма мунун-да Худайдандыгына гөз етирдим. ²⁵ Чүнки ким Онсуз ийип, леззет алып билйәр? ²⁶ Чүнки Худай пайхасы, билими ве шатлыгы Өзүни разы әдене берйәндир. Гүнәли адама болса, Худайы разы әдене берсин дийип топламак, йыгнамак ишини берйәр. Бу-да бидерек, салгыма чапмак.

3-нжи бап

Хер задың өз вагты бар

¹ Хер задың өз мөврүти бар, гөгүң астында хер задың өз вагты бар:

² Догулмагың өз вагты бар, өлмегиң өз вагты;
эктегиң өз вагты бар, ормагың өз вагты.

³ Өлдүрмегиң өз вагты бар, шыпа бермегиң өз вагты;
юурмагың өз вагты бар, дикелтмегиң өз вагты.

⁴ Агламагың өз вагты бар, гүлмегиң өз вагты;
яс тутмагың өз вагты бар, танс этмегиң өз вагты.

⁵ Дашлары пытратмагың өз вагты бар, даш үйшүрмегиң өз вагты;
гужак ачмагың өз вагты бар, ондан сакланмагың өз вагты.

⁶ Агтармагың өз вагты бар, йитирмегиң өз вагты,
сакламагың өз вагты бар, зыңмагың өз вагты.

⁷ Йыртмагың өз вагты бар, тикмегиң өз вагты;
дыммагың өз вагты бар, геплемегиң өз вагты.

⁸ Сөймегиң өз вагты бар, йигренмегиң өз вагты;
уршун өз вагты бар, парахатчылыгың өз вагты.

Ынсаның пайы

⁹ Ишлейәне чекйән зәхметинден нәме пейда бар? ¹⁰ Ынсанлара ишли боларлары ялы Худайың берен ишини гөрдүм. ¹¹ Худай әхли зады өз вагтында гөзел этди. Шейле хем әбедилиги ынсаның йүрегине салды, йөне шонда-да олар Худайың овалдан ахыра ченли әден ишини аңлап билмезлер. ¹² Ынсан үчин шатланмақдан ве өмүрбойы ягшылык этмекден говы задың ёкдугыны билйәрин. ¹³ Хер кесин ийип-ичип, өз бар зәхметинден леззет алмагы Худайың берен сылагыдыр. ¹⁴ Мен Худайың әден хер ишиниң әбеди галжақдыгыны билйәрин; она хич зады гошуп болмаз, ондан хич зады айрып болмаз. Худай бу ишлерини хеммелер Өзүнден горксунлар дийип этди. ¹⁵ Хәзир нәме бар болса, ол өң хем боландыр; гелжекде болжақ хәзир хем бардыр. Худай өтени ене гайтаряр.

¹⁶ Мен ене Гүнүң астында казылыкда адалатың дерегине-де, догрулыгың дерегине-де пислигин бардыгыны гөрдүм. ¹⁷ Ичимден: «Худай догры адама хем эрбет адама хем хөкүм эдер; чүнки Худайың Өзи хер меселе, хер иш үчин вагт белледи» дийдим.

¹⁸ Ынсанлар барада ичимден: «Өзлериң хайванлар ялыдыкларыны гөрсүнлер дийип, Худай ынсанлары сынаяр» дийдим. ¹⁹ Ынсанларың-да, хайванларың-да такдыры бирдир. Бири нэхили өлйән болса, бейлекиси-де шейле өлйәр; хеммесиниң бир деми бар; адам хайвандан үстүн дэлдир, чүнки бары бидерек. ²⁰ Әхлиси бир ере гидйәр; әхлиси топракдандыр, әхлиси-де ене топрага доланяр. ²¹ Ынсанларың рухы ёкарык галярмы, хайванларың рухы ашак ере инйәрми, ким билйәр? ²² Шейдип, мен ынсана өз эден ишинден леззет алмакдан башга ягшы задын ёкдугыны гөрдүм, чүнки бу онуң муздудыр. Дүнйөден өтенден соң, нәме болжагыны гөркезмек үчин хич ким ынсаны ызына гетирип билмез.

4-нжи бап

Дүнйәниң эзъетлери

¹ Мен ене Гүнүң астында эдилйән бар зулумлары гөрдүм. Эзилйәнлериң гөзьяшларыны гөрдүм, олара теселли берйән ёкды. Гүйч олары эйәнлериң элиндеди, эзилйәнлере теселли берйән ёкды. ²⁻³ Бир эййәм өлүп гиденлери дирилерден багтлы сайдым. Эмма энтек догулмадык, Гүнүң астында эдилйән пис ишлери гөрмедик, буларың икисинден-де багтлыдыр.

⁴ Мен ене-де бир адамың бар чекен зәхметиниң, усатлык билен эден әхли ишлериниң гоншусына болан гөриплик зерарлы эдилендигини гөрдүм. Бу-да бидерек, салгыма чапмак.

⁵ «Акылсыз голуны говшурып отурып, өзүни хеләк эдйәр».

⁶ Эмма бир овуч асудалык ики овуч зәхметден ве салгыма чапмакдан говудыр.

⁷ Мен Гүнүң астында ене-де бир бидереклик гөрдүм: ⁸ Ине, бир ялңыз адам барды; онуң не оглы барды, не-де доганы. Чекйән зәхметиниң соңы ёкды, йөне шонда-да гөзи байлыкдан доймаярды. Ол: «Мен ким үчин зәхмет чекйәрин? Ким үчин өзүми леззет алмакдан махрум эдйәрин?» дийип сорады. Бу-да бидерек, ёвуз юмуш.

⁹ Ики адам бир адамдан ягшыдыр, чүнки зәхметлери үчин ягшы музд алярлар. ¹⁰ Эгер бири йыкылса, бейлекиси ёлдашыны галдырар. Эмма йыкыланда еке боланың халына вай! Йыкылса оны галдыржак ёкдур. ¹¹ Ики киши биле ятса, йылнарлар; эмма еке киши нэхили йылнып билер? ¹² Бириниң еке кишиден үстүн чыкмагы әхтимал, йөне ики киши она гаршылык гөркезер. Үч тар йүп аңсатлык билен үзүлмез.

¹³ Маслахата гулак гоймаян гарры, акылсыз патышадан гарып, акыллы йигит ягшыдыр.

¹⁴ Хакыкатдан-да, өз юрдунда гарып доглан хем болса, бендиликден бошан патыша болуп билер.

¹⁵ Мен Гүнүң астында гезип йөрен әхли ынсанларың, патышаның орнуны эелән бу йигидиң ызына эерйәндигини гөрдүм. ¹⁶ Онуң баштутанлык эдйән әхли халкы сан-сажаксызды. Эмма соң геленлер ондан разы болмазлар. Элбет-де, бу-да бидерек, салгыма чапмак. ¹⁷ Худайың өйүне гиден махалың херекетлерине эсеван эт; Худайы динлемек үчин хузурына гелмек, акылсызлар тарапындан хөдүрленен гурбанлыктан оңатдыр; чүнки олар яманлык эдйәнлерини билйән дэлдирлер.

5-нжи бап

Худайдан горкмалы

¹ Хич хачан алнасаклык билен геплеме, Худайың хузурында йүрек сөзүни айтмага ховлукма; чүнки Худай гөкдедир, сен ердесиң. Шонуң үчин аз сөзле.

² Дүйшүң гайгы-аладаның көпдүги үчин гелши ялы, самсык геп-де, көп сөзлүликден гелйәндир.

³ Худая айдылан худайёлыны гижикдирме. Чүнки Худай акылзыслардан хошал дэлдир; ваданы бержай эт. ⁴ Вада бермезлик вада берип, оны бержай этмезликден ягшыдыр. ⁵ Дилиң саңа гүнә этдирмесин; Худайың илчисиниң өнүнде: «Вадам сәвлик» дийме. Нәме үчин Худай сениң сөзүңе гахарланып, эллериңиң ишини ёк этсин? ⁶ Көп хыяллылык ве бош сөзлер бидерекдир; сен Худайдан горк.

Байлыгы сөййән, байлыкдан доймаз

⁷ Эгер юртта гарыпларың эзилишини, адалатың ве догрулыгың бозулышыны гөрсең, муңа хайран галма; чүнки хер ёкары везипелиниң үстүнден өзүнден ёкары баштутан гоюляр ве оларың үстүнде өзлеринден ёкары боланлар бар. ⁸ Хеммелер экин мейдандан пейда гөрийәр, хатда патыша хем ондан гирдежи аляр.

⁹ Пулы сөййән, пулдан доймаз, байлыгы сөййән-де, газанчдан. Бу-да бидерек. ¹⁰ Харытлар көпеленде, оны иййәнлер-де көпелйәндир; гөзлери билен гөрмекден башга эсине ондан нәме хайыр бар?

¹¹ Аз ийсе-де, көп ийсе-де, зәхметкешиң укусы сүйжүдир. Эмма байың байлыгы оны укудан саклар.

¹² Гүнүң астында бир эрбет дерт гөрдүм: топланан байлык эсине зелел гетирди. ¹³ Байлык бетбагтчылык билен ёк болуп гитди. Чагалары болса-да, олара бермәге хич зат галмаз.

¹⁴ Энесинден нәхили доглан болса, бу дүнийәден шейле-де гидер. Зәхметинден хич бир зады элинде гөтерип, өзи билен әкидип билмез. ¹⁵ Бу-да бир эрбет дертдир: нәхили гелен болса, шейле-де гидер. Бош ере чекен зәхметиниң она нәме хайры бар? ¹⁶ Өмүрбойы чөрегини гаранкылык, гайгы-гуссалык, хассалык ве газап ичинде иййәндир.

¹⁷ Ине, мениң гөреним шудур: ынсана ийип-ичип, Худайың өзүне берен гысга өмүрүниң ичинде Гүнүң астында чекйән бүтин зәхметинден леззет алмак ярамлыдыр; чүнки бу онуң такдырыдыр.

¹⁸ Шейле хем Худай бир адама байлык, мал-мүлк берип, она булардан леззет алмага, такдырына кайыл болуп, өз зәхметинден леззет алмага кувват берен болса, бу Худайың пешгешидир.

¹⁹ Ынсан өмүрүниң гүнлерини көп ятламаз, чүнки Худай онуң калбыны шатлык билен эелейәр.

6-нжы бап

¹ Гүнүң астында гөрөн бир эрбет задым бар, бу ынсана аграм саяр. ² Худай адама байлык, мал-мүлк ве абрай берйәр, әхли ислән задындан кемлик эдйәни ёк, йөне она булардан леззет алмага мүмкинчилик бермейәр, оны бир кесеки иййәр. Бу бидерек, эрбет дертдир.

³ Эгер бир адам йүз чаганың атасы болуп, көп йыл яшаса, өмри узак болуп, йөне дурмушың нәзи-ныгматларындан леззет алмаса, хормат билен жайланылмаса, мениң үчин өли доглан чага ондан говудыр. ⁴ Чүнки өли чага бидерек догуляр, гаранкылык ичинде йитип гидйәр, ады гаранкылыга өртүлйәр. ⁵ Шейле хем ол не Гүни гөрди, не-де бир зат билди. Эмма бу чаганың рахатлыгы ол адамыңкыдан артыкдыр. ⁶ Ол адам ики мүң йыл яшаса-да, абаданлыкдан леззет алса-да, ахырында бейлекилер ялы ол хем өтүп гитмейәрми?

⁷ Ынсаның бар зәхмети агзы үчиндир, йөне шонда-да ол хич канагатланмаз. ⁸ Акыллының акылсыздан нәме артыгы бар? Гарып ынсанларың өнүнде нәхили гезмелидигини билсе-де, мунуң она нәме хайры бар? ⁹ Барыңа канагат этмек калбың арзув этмесинден ягшыдыр. Бу-да бидерек, салгыма чапмак. ¹⁰ Нәме бар болса, она эййәм ат гойландыр; ынсаның нәмедиги беллидир. Ол өзүнден гүйчли билен давалашып билмез. ¹¹ Көп сөз бидереклиги артдыряр; мунуң ынсана нәме пейдасы бар? ¹² Бидерек дурмушында, көлеге кимин гечип гидйән гысга өмүрүниң гүнлеринде ынсан үчин нәмәниң говудыгыны ким билйәр? Бу дүнийәден гиденден соң ынсана Гүнүң астында нәме болжақдыгыны ким айдып билер?

7-нжи бап

Даналарың маслахаты

¹ Ягшы ат хошбой ыслы ягдан, өлүм гүни доглуш гүнүнден говудыр. ² Яс өйүне гитмек той өйүне гитмекден говудыр. Чүнки хер кесин ахыры өлүмдир; яшаянлар муны ятда сакласынлар. ³ Гусса гүлкүден ягшыдыр, чүнки йүзүң гамгын болмагындан йүрек говуланяндыр. ⁴ Акыллының йүреги яс өйүндедир; акылсызың йүреги болса хезиллик өйүндедир.

⁵ Биакылың айдымындан акыллының кәйинжи ягшыдыр. ⁶ Догрудан-да акылсызың гүлкүси газаның астында янян яндагың шатырдысы ялыдыр. Бу-да бидерек. ⁷ Харам газанч акыллыны аклындан азашдыряр, пара йүреги аздыряр.

⁸ «Өнүм геленден соңум гелсин» дийлендир; сабырлы текепбирден говудыр. ⁹ Тизгахар болма, чүнки гахар акылсызларың гурсагында орнашяр. ¹⁰ «Нәме үчин гечен гүнлер бу гүнден говуды?» дийип сорама, чүнки бу совалы пайхас билен сорамайрсын.

¹¹ Даналык мирас кимин говудыр; дүңйәде яшаянлар үчин хайырлыдыр. ¹² Даналыгың саясы пулуң саясы киминдир. Билимиң бәхбиди будур: даналык оңа эе боланлара яшайыш берйәр.

¹³ Худайың ишине серет; Онуң эгрелденини ким догралдып билйәр? ¹⁴ Ягшы гүнде шат бол, гара гүнде муны ятла: ынсан өзүнден соң нәме болжагыны билмесин дийип, Худай ягшылыгы-да, бетбагтлыгы-да яратды.

Нетижесиз дурмуш

¹⁵ Нетижесиз өмрүмде бар зады гөрдүм: догры адам догрулыгында ёк боляр, пис адам пислигинде өмрүни узалдыр. ¹⁶ Өте догры болма, өте акылдарлык этме. Нәме үчин өзүни хеләк этжек? ¹⁷ Гаты эрбет болма, акмагам болма. Нәме үчин өз вагтыңдан өң өлмели? ¹⁸ Бу дуйдурышларың бирине япышып, бейлекисинден эл чекмезлигиң говудыр, чүнки Худайдан горкян адам булары тутар.

¹⁹ Пайхас дана адамы шәхердәки он хөкүмдардан хас гүйчли эдйәндир.

²⁰ Догрусы, ер йүзүнде диңе ягшылык эдип, хич бир гүнә этмейән догры адам ёк.

²¹ Адамларың диййән хер сөзүне үнс берме, ёгсам хызматкәриң саңа эдйән гаргышыны эшидерсиң. ²² Сениң хем башгалара телिम гезек гаргандыгыңы калбың билйәндир.

²³ Буларың барыны пайхас билен сынадым; «Дана боларың» дийдим. Эмма ол менден узакды. ²⁴ Узак, гаты чуң болан зады ким тапып билер? ²⁵ Мен акылдарлыгы, сорагларымың жогабыны билмәге, агтарып тапмага, пислигиң акмаклықдыгыны, акмаклығың телбеликдигини билмәге йүрегими гөнүкдирдим.

²⁶ Дузак кимин, йүреги гапандыр тор кимин, эллери зынжыр кимин болан аялы өлүмден ажы гөрдүм. Худайы хошал эдйән адам ол аялдан гачып гутуляр, йөне гүнәкәр онуң элине дүшйәр.

²⁷ Ине, Вагызчы диййәр: «Сорагларымың жогабыны тапмак үчин бир-бирден санап чыкдым; ²⁸ йүрегим өвран-өвран агтарды, йөне мен тапмадым. Мүң кишиниң арасыңдан бир догры адамы тапдым, йөне оларың әхлисиниң арасыңдан бир догры аялы-да тапмадым. ²⁹ Ине, мен муны билдим: Худай ынсаны догры эдип яратды, йөне олар көп тосламалар ойлап тапдылар».

8-нжи бап

¹ Дана тай гелжек бармы? Затларың манысыны ким билйәр? Пайхас ынсаның йүзүни нурландыряр, она мәхир берйәр.

Патыша гулак асман

² Худайың адыңдан ант ичендигиң үчин, патышаның табшырыкларыны сакла. ³ Патышаның хузурыңдан чыкмага ховлукма, яман ишиң тарапдары болма, чүнки патыша ислан задыны эдйәндир. ⁴ Патышаның сөзи гүйчлидир. Ким оңа, «Нәме эдйәрсин?» дийип билер?

⁵ Табшырыгы бержай эдйәне зелел етмез; дана адамың йүреги хачан нәме этмелидигини билйәндир. ⁶ Ынсаның дерди гаты агыр болса-да, хер бир ишиң өз мөврүти бардыр. ⁷ Ол хакыкатдан нәме болжақдыгыны билйән дәлдир; ким оңа нәме болжақдыгыны айдып билер?

⁸ Ели сакламага хич кимиң гүйжи етйән дәлдир, өлүм гүнүни сакламага-да хич кимиң гүйжи етмез. Бу сөвешден гачып болмайшы ялы, пислик-де пис адамы өлүм гүнүнден халас эдип билмез.

Пислер ве догрулар

⁹ Мен буларың хеммесини гөрдүм, Гүнүң астында эдилйән әхли ише үнс бердим; бир адамың бейлекиниң үстүнден агалык этмеси онуң зыянынадыр. ¹⁰ Соңра мен пислериң жайлананыны гөрдүм: олар мукаддес ере гелип-гидердилер, эден писликлери үчин шәхерде тарыпланардылар. Бу-да бидерек. ¹¹ Яман ише гаршы хөкүмиң тиз чыкарылмаандыгы үчин, ынсанларың йүреги яманлык этмәге тайындыр. ¹² Гүнәкәр йүз гезек яманлык эдип, өмрүни узалдыр болса-да, мен ене Худайдан горкянларың говулык гөржекдигини билйәрин, чүнки олар Онуң хузурында горкярлар. ¹³ Эмма пис адам говулык гөрмез, көлегәниң узалышы ялы онуң өмри узалмаз, чүнки ол Худайың хузурында горкян дәлдир.

¹⁴ Ер йүзүнде эдилйән бир бидереклик бар: пислериң ишине мынасып болайжак зат догры адамларың башына гелйәр; догры адамларың ишине мынасып болайжак зат пислериң башына гелйәр. Мен бу-да бидереклик диййәрин. ¹⁵ Шонуң үчин мен леззет алмаклығы макул гөрийәрин, чүнки Гүнүң астында ынсан үчин ийип-ичмекден ве леззет алмакдан говы зат ёк. Худайың

Гүнүң астында берен өмүрүң бүтүн гүнлеринде чекен зэхметинден ынсана хемра болжак диңе шатлыкдыр.

¹⁶ Мен пайхасы билмеги, ынсаның гөзлеринин гиже-гүндиз укы гөрмөн, ер йүзүңде эдйөн ишини өвренмеги ниетиме дүвдүм. ¹⁷ Шейдип, Худайың әхли ишлерини гөрдүм. Гүнүң астында эдилйән ишлере дүшүнип болмаяр. Ынсан оны агтаржак болуп, нәче сынанышса-да, тапмаз, хатда дана адам муны билйәндигини айтса-да, тапып билмез.

9-нжы бап

Хеммәниң такдыры бирдир

¹ Буларың хеммесини йүрегимде саклап, шейле нетижә гелдим: догрулар, дана адамлар ве оларың ишлери Худайың элинде. Сөйгиниң гарашяндыгыны я-да йигренжиң гарашяндыгыны ынсан билйән дәлдир. ² Хеммәниң такдыры бирдир: догручылың-да, писин-де, ягшының-да, яманың-да, тәмизин-де, харамың-да, гурбанлык берйәниң-де, гурбанлык бермейәниң-де такдыры бирдир. Ягшы адама нәме болса гүнәкәре-де шол болар; ант ичйәне нәме болса, ант ичмекден горкяна-да шейле болар. ³ Гүнүң астында эдилйән ишлериң иң яманы шудур: хеммәниң такдыры бир. Ине, ынсанларың йүреги писликден долудыр; өмүрлериниң довамында йүреклеринде телбелик бар. Соңра олар өлүлере гошуляндырлар. ⁴ Әхли яшаянларың арасындакы хер кес үчин умыт бар; чүнки дири ит өли ёлбарсдан ягшыдыр. ⁵ Яшаянлар өлжекдигини билйәндирлер, йөне өлүләр хич зат билйән дәлдир. Олар үчин мундан бейләк пешгеш болмаз, хатда олары ятламазлар хем. ⁶ Оларың сөйгиси, йигренжи ве габанжаңлыгы эййәм ёк боландыр. Өлүләр Гүнүң астында болуп гечйән әхли затлара гошулып билмезлер.

⁷ Гит-де, чөрегиңи шатлык билен ий, шерабыңы гөвнүхошлук билен ич; чүнки Худай сениң эден ишлеринден эййәм разы болды. ⁸ Эшигиң мыдама ак болсун; башыңың хошбой ыслы ягы кемлик этмесин. ⁹ Гүнүң астында өзүңе берлен бош өмрүң бүтүн довамында сөййән аялың билен дурмушдан леззет ал, чүнки дурмушдан, Гүнүң астында чекйән зэхметинден галан пайың будур. ¹⁰ Элиң этмәге нәме тапса, оны бар гүйжүң билен эт, чүнки сениң барян өлүләр диярында не иш, не дүшүнже, не билим, не-де даналык болар.

¹¹ Гүнүң астында ене бир зат гөрдүм: ярыш йүврүклериңки дәл, сөвеш-де гүйчилиериңки; чөрек даналарыңкы дәл, байлык-да дүшүнжелиниңки; мәхир-де билимлиниңки дәлдир. Чүнки хер кес аматсыз вагта ве хадыса дучар боляндыр. ¹² Ынсан хачан хасрат гелжекдигини билйән дәлдир. Залым тора дүшен балыклар кимин, дузага дүшен гушлар кимин ынсанлар хем үстүңе бетбагтлык дуйдансыз иненде, тора дүшйәрлер.

Даналык гүйчден говудыр

¹³ Гүнүң астында мен бу даналыгы гөрдүм, мениңче ол жуда важып. ¹⁴ Аз илатлы бир кичи шәхер барды. Бир гүйчли патыша оңа хужүм эдип, оны габады; гаршысына әпет габав десгаларыны гурдулар. ¹⁵ Бу шәхерде бир дана гарып тапылды, ол шәхери пайхасы билен халас этди. Әмма хич ким бу гарыбы ятламады. ¹⁶ Онсоң мен дийдим: «Даналык гүйчден говудыр», йөне гарып адамың пайхасы әсгерилмейәр, онуң сөзлери эшидилмейәр. ¹⁷ Акыллының ими-салалыкда айдан сөзлери, акылсызларың арасындакы хөкүмдарың гыкылыгыңдан говудыр. ¹⁸ Акылдарлык уруш ярагларыңдан говудыр, йөне бир гүнәкәр көп ягшылыклары ёк эдйәндир.

10-нжы бап

¹ Өли сиңеклериң атырчының ягыны порсадып заялайшы ялы, ажажык акмаклык-да акылдарлыгы ве хорматы харапаяндыр. ² Акыллының йүреги догрулыга тарап, акылсызың йүреги болса эгрилиге тарап. ³ Акылсыз ёлда йөрәнде-де, дүшүнжеси кемлик эдйәндир, ол акмакдыгыны хеммелере әшгәр эдйәндир. ⁴ Хөкүмдарың саңа гахары гелсе-де, ериңи ташлап гитме, чүнки мылайымлык улы языкларың үстүни өртйәндир.

⁵ Гүнүң астында ене-де бир яманлык гөрдүм. Бу хөкүмдар тарапыңдан гойберилйән сөвликдир: ⁶ Акмак ёкары ерлерде гоюляр, бай пес ерде отуряр. ⁷ Мен ат мүйән гуллары, гуллар ялы паяда йөрейән хөкүмдарлары гөрдүм.

⁸ Чукура оны газяның өзи гачяндыр; дивары дешйәни йылан чакяндыр. ⁹ Даш кесйәне дашлардан шикес етер; одун айырян өзүңе ховп салар.

¹⁰ Эгер палта күтек болса, йүзи йителдилмесе, она көпрөк гүйч сарп этмели боляндыр. Даналык болса үстүнлиге элтйэндир.

¹¹ Эгер йылан оwsунмаздан өң чакса, оwsунчының пейдасы ёкдур.

¹² Акыллының сөзлери оңа хормат гетирер, акылсызың сөзлери болса оны хеләк эдер.

¹³ Дилиндәки сөзлери акмаклык билен башланып, яман телбелик билен гутаряр. ¹⁴ Акылсыз көп геплейэндир. Хич ким нәме болжагыны билйән дәлдир. Ким оңа өзүнден соң нәме болжакдыгыны айдып билер?

¹⁵ Акылсызың зәхмети оны ядадяндыр, хатда ол шәхере гидйән ёлы-да билйән дәлдир.

¹⁶ Эй, жуван патышалы, хөкүмдарлары эртирине мейлис гурян юрт, дат гүнүне! ¹⁷ Шасы асылзада, хөкүмдарлары серхошлук үчин дөл-де, гүйчленмек үчин өз вагтында мейлис гурян юрт багтлыдыр!

¹⁸ Ялталык зерарлы үчек чөкйэндир, ишсиз эллер зерарлы өе сув гечйэндир.

¹⁹ Мейлис кейпи-сапа үчин эдилйэндир, шерап дурмуша шатлык берйэндир, пул хер мэтәчлигиң өвезини доляндыр.

²⁰ Хатда ичинден-де патыша гаргама, өз ятян отагында бая гаргама, чүнки гөкдәки гуш хабар әкидер, ганатлы гуш сөзүни етирер.

11-нжи бап

Зәхметиң мөхүмлиги

¹ Наны сува ат, бирнәче гүнден ене оны тапарсың. ² Эмләгиңи еди, хатда секиз кишә пайла, чүнки сен бу дүнийәде нәхили бетбагтчылыгың болжакдыгыны билйән дәлсиң. ³ Гара булут ягыш ягдыряндыр. Гүнорта я демиргазыга тарап йыкылан агач йыкылан еринде галар. ⁴ Еле середйән әкин әкмез; булутлара бакян орак ормаз.

⁵ Елиң ёлуны ве хамыла энәниң гөвресиндәки чага нәдип жан гирйәнини билмейшиң ялы, сен хемме зады ярадан Худайың ишлерини-де билйән дәлсиң.

⁶ Тохумыңы ирден сеп, агшам-да элиң бош дурмасын. Чүнки сен хайсы ишиң бәхбитли болжакдыгыны билйән дәлсиң.

Жуванлара маслахат

⁷ Ышык гөзелдир. Гүни гөрмек гөзлере хош якяндыр. ⁸ Узак йыллап яшаянлар хем хер бир яшан гүне шатлансынлар, йөне көп гаранкы гүнлериң болжакдыгыны-да унутмасынлар. Бар болян зат бидерекдир.

⁹ Эй, яш йигит, яшлыгыңда шатлан; гой, йүрегиң сени жуван гүнлеринде бегендирсин. Йүрегиң исләни билен, гөзлериң гөрени билен гит. Эмма билип гой, буларың хеммеси үчин Худай саңа хөкүм эдер. ¹⁰ Гайгыны йүрегинден чыкар, азабы бедениңден дашлашдыр, чүнки яшлык-да, жуванлык-да гысга вагтлыкдыр.

12-нжи бап

¹ Жуванлыгыңда, агыр гүнлер гелмәнкә, «олардан леззет алмарын» дийжек йылларың голайлашманка, өзүңи Яраданы ятла. ² Сениң үчин Гүн, ышык, Ай, йылдызлар гаралманка, ягышдан соң булутлар ызына гайтманка, Оны ятла. ³ Шол гүн өйи гораянлар титрешерлер, гүйчли адамлар эглерлер, эл дегирмени билен дәне үвейәнлер ишини тогтадарлар, себәби оларың саны аздыр, пенжиреден середйәнлериң гөзлери гаранкыраяр. ⁴ Көчә ачылан гапылар япылар, дегирмениң сеси кесилер; адамлар гуш сесине оянарлар, гызларың нагмасы кесилер. ⁵ Бейикликден горкарлар, ёллар горкулы болар; бадам агажы гүлләр, чекиртге өзүни зор билен чекер, хөвес йитер, чүнки ынсан өз әбеди өйүне гидер, яс тутянлар көчелерде айланышарлар. ⁶ Күмүш зынжыр гырылманка, алтын кәсе дөвүлмәнкә, булак башындакы күйзе овранманка, гуйының башындакы чарх дөвүлмәнкә, ⁷ ердәки топрак овалкы ягдайына өврүлмәнкә, рух оны берен Худайың янына доланып барманка, өзүңи Яраданы ятла. ⁸ Вагызчы: «Бидерек! Бидерек! Бары бидерек!» дийәр.

Соңкы сөз

⁹ Вагызчы дана болмакдан башга-да халка билим хем өвретди. Ол гөзлег гечирип, өвренип, көп пәхимлери ерли-еринде гойды. ¹⁰ Вагызчы якымлы сөзлери тапмага чалышды. Онуң язанлары догры ве хак сөзлерди.

¹¹ Дананың сөзлери чишлер киминдир; топланан пәхимли сөзлер берк какылан чүйлер ялыдыр. Пәхимли сөзлер бир чопан тарапындан берлендир. ¹² Булардан башга-да, эй, оглум, сак бол. Көп китап язмагың соңы ёкдур, көп окамак беден үчин аргынлыкдыр.

¹³ Хемме зат айдылды. Нетиже шудур: Худайдан горк ве Онуң табшырыкларыны сакла, чүнки бу ынсаның эсасы боржудыр; ¹⁴ хер бир иши, гизлин болан хер иши—исле ягшы болсун, исле яман—Худай хөкүм эдер.